

4. Grønlændere i Danmark

PETER SIGSGÅRD

Grønland er ikke Danmark

Af angst for at diskriminere omtaler danske tit deres eget land som *Syddanmark* når det sættes i forhold til Grønland. Man skal vist lede længe efter magen til national omklamring af et mindretal! Kun den dansker, der med glæde hører sit land omtalt som for eksempel „den nordlige EF-provins“, kan have en moralsk ret til at forsvare brugen af udtrykket.

Det må slås fast, at Grønland er Grønland og Danmark er Danmark, uanset rigsfællesskabet og den formelle ligestilling. Sprog, kultur, etnisk tilhørsforhold og identitetsoplevelse udgør den reelle forskel.

Men man må også fastslå, at det grønlandske mindretal i Danmark adskiller sig på væsentlige punkter fra andre mindretal, der er beskrevet i denne bog. Grønlændere udgør en minoritet, der er inkluderet på forhånd, og selv om de adskiller sig tydeligt fra resten af befolkningen, er særpræget paradoksalt præget af en massiv dansk påvirkning.

Grønlænderens kulturelle baggrund er for eksempel i allerhøjeste grad et produkt af dansk indflydelse gennem et par hundrede år. Hans viden om og holdninger til Danmark er også opbygget og præget af danske – og det er en påvirkning, der sættes ind allerede fra han er ganske lille. Grønlandske børnehavebørn leger *også* med puslespil med motiver fra den danske bøgeskov.

Som halvstor og voksen er grønlænderen også i sit eget land stærkt afhængig af hvad der sker i Danmark, af hvad majoriteten ønsker og bestemmer.

Det vil være meget svært at forstå grønlænderens situa-

tion i Danmark, hvis man ikke også indlever sig i hans situation i en dansk-domineret grønlandsk nation. Det er på denne hjemlige baggrund at hans forudsætninger skabes, hans holdninger dannes, hans problemer opstår. En bosætning i Danmark vil snarere gøre situationen mere tydelig end den vil sætte personen ind i helt nye sammenhænge.

Endelig bestemmes udvandringen til Danmark jo klart af den grønlandspolitik, der føres – især på det økonomiske og det uddannelsesmæssige område.

I begyndelsen af 1960'erne startede man en storstilet, energisk indsats for en økonomisk udvikling af Grønland. Modellen for udviklingen var (og er) „made in Denmark“: Befolkningen skulle koncentreres i store, velforsynede industrier. Fiskeriet skulle danne grundlag for et rigt produktionsliv.

I dag må man se i øjnene, at en stor del af denne politik har været mislykket. Der mangler arbejdsmuligheder for horder af unge i den generation, der nu skal til at forsørge sig selv. Der mangler lærepladser, uddannelsesinstitutioner, boliger. Produktionen kan heller ikke bære indkomster, som de lavere lønnede bare nogenlunde kan eksistere af hvis de indretter deres liv efter den danske model. Og lige nu er der ikke noget alternativ fordi samfundet stort set *er* indrettet på dansk.

Det kan ikke undre, at mange i denne situation vælger at prøve at slå sig igennem i Danmark: vælger muligheden for stabilt, vellønnet arbejde, vælger muligheden for en uddannelse til deres børn i Danmark, vælger muligheden for at blive dansk gift.

Det er faktisk et spørgsmål om man overhovedet kan tale om frit valg i den forbindelse.

På den anden side vil det være forkert kun at se afskalkningen af befolkningen som resultat af økonomisk tvang. Man hører jævnligt fra børn og unge, der har opholdt sig i Danmark på uddannelse, at det er vanskeligt at vende til-

bage til de mere fattige, stiltfærdige og provinsielle forhold i Grønland. Resultatet kan blive en alvorlig konflikt mellem længsel hjem, mens man er i Danmark, og udlængsel, når man er i Grønland. Mennesker, der rejser i pendulfart, ses da også ofte.

Hvem rejser til Danmark?

Der findes meget lidt eksakt viden at trække på når det gælder grønlændere i Danmark. Der findes ingen egentlige undersøgelser at bygge på. Det kunne tyde på, at udvandringen til Danmark har været anset som et ret så lille problem af administratorer, politikere og andre, der bestemmer dens art og retning.

Det er måske også et tegn på at problemer er ved at opstå, at der netop nu afsluttes en større sociologisk undersøgelse om emnet (1). Undersøgelsen vil kunne give en lang række længe savnede oplysninger.

Men situationen er også ret ny. Man regner med, at der i begyndelsen af 1950'erne befandt sig et par hundrede grønlændere i landet. Af disse var langt de fleste under uddannelse, udvalgt og vejledt af en alfaderlig og stærkt beskyttende Grønlandsadministration.

Efter at Grønland blev åbnet, og trafikken til og fra Danmark blev intensiveret, steg tallet. I dag regner man med, at der er lidt under 3000 grønlændere over 14 år tilmeldt folkeregister i Danmark.

Lidt over halvdelen af det samlede antal udgøres af unge uddannelsessøgende. De er som regel i Danmark under en uddannelsesordning, der er finansieret, administreret og styret af Ministeriet for Grønland.

Det er naturligvis vigtigt for det grønlandske samfund, at de unge efter endt uddannelse drager hjem igen og bidrager til at gøre danske „udsendte“ eksperter overflødige. Og det gør da også mange. Men en del bliver i Danmark.

De har måske stiftet familie her, måske fundet et spændende job, måske er der rent økonomiske årsager til at blive. Hvis for eksempel en nyuddannet lærer vil undgå aflønning i Grønland efter det diskriminerende fødestedskriterium, må han blive i Danmark i mange år før han kan vende hjem som „udsendt“.

Andre unge bliver i Danmark efter et eventuelt uddannelsesforlis. „Drømmen om Danmark“, landet hvor man drager ned for at lære noget, blive klog og rig og dygtig (ja, næsten dansk!) lever stadig i mange menneskers bevidsthed i Grønland – vel især i forældregenerationens bevidsthed. På den baggrund er det meget svært at vende hjem med et nederlag.

De uddannelsessøgende kommer til Danmark på ret så organiseret og nogenlunde velplanlagt vis. Den anden halvdel af den grønlandske befolkning i Danmark rejser stort set ned på egen hånd. En væsentlig gruppe udgøres af kvinder, der „vender hjem“ sammen med en dansker, der har tjent sit skattefri brød i Grønland. I de fleste tilfælde er nedreisen baseret på en plan om permanent bosættelse og opbygning af familie. I mange tilfælde bliver forventningerne alvorligt skuffede. Det er ikke ualmindeligt at kvinden hurtigt står alene. I de tilfælde hvor der er tale om regulær skilsmisse står hun som regel også uden fællesbørn, der næsten lovmæssigt sikkert tilkendes manden. Det er ham der har uddannelsen, boligen, de økonomiske muligheder – og det er især ham, der forstår at overbevise sagførere og dommer om det.

En anden ret så stor gruppe udgøres af enlige, der er i Danmark for at tjene penge – mange er fiskere og sømænd, men i øvrigt findes vel alle erhvervskategorier repræsenteret.

Opdelingen i forskellige kategorier efter erhverv, økonomisk status, uddannelse, er nok i det hele taget en dansk opdeling, der ikke har så stor en mening og konsekvens i den grønlandske virkelighed. I hvert fald slår det den dan-

ske, udenforstående iagttager hvor lidt klasseopdelt det grønlandske samfund er i praksis. Og det gælder også det grønlandske mindretal i Danmark.

Kommer man til en fest i en grønlanderforening vil man for eksempel helt naturligt se præsten og personalechefen sidde til bords med havnearbejderen og den arbejdsløse syerske. De kan grine sammen over de samme historier, glæde sig over de samme oplevelser, de taler samme sprog både bogstaveligt og i overført betydning. De deler fælles vilkår på mange måder.

Man lægger nok mindre vægt på de formelle sider, der i Danmark betyder så meget når det kommer til stykket. Man vurderer snarere hinanden ud fra rent menneskelige egenskaber og viden om hinandens baggrund. Indstillingen til andre er nok stort set mere tolerant end danskeren er vant til. Et fejltrin får ikke samme sociale konsekvens i det grønlandske miljø som i det danske.

Der kan være en meget varm stemning ved sådanne lejligheder hvor grønlandere mødes omkring egne problemer og egne glæder: musikken, dansen, religionen, den grønlandske mad – og først og fremmest sproget. Der hersker en karakteristisk mild omgangsform, som man som dansker godt kan føle mangler i den danske hverdag.

Grønlanderen kan også føle denne mangel når han kommer til Danmark. Samfundet kan virke utrolig hårdt, anonymt og uoverskueligt. Det fremstår som et samfund hvor mennesker tilsyneladende ikke kerer sig om hinanden, hvor mærkelige barrierer er bygget op mellem mennesker. Alene mængden af mennesker kan virke overvældende, og det nævnes tit som noget der forskrækker i starten. Den evige trængsel på gader blandt høje huse kan give helt klaustrofobiske fornemmelser.

Et andet aspekt ved Danmark, som det er svært at vænne sig til, er samfundets opbygning omkring konkurrenceprincippet. Det hævdes, at et grundlæggende grønlandsk kulturelement er, at det er uhøfligt og nærmest

umenneskeligt at mase sig frem, gøre sig gældende med egne personlige synspunkter og eventuelt ved sin fremfærd at hævde sig på andres bekostning.

Hvis det er rigtigt, er det forståeligt hvor svært det kan være for eksempel at være elev under uddannelse i Danmark. Her appelleres der ustandselig til at den enkelte gør sig gældende, tager offentlig stilling til et utal af problemer, viser at han ved noget, deltager i diskussioner.

Hvis man vil generalisere kan man vel sige, at danskere ikke ligefrem gør nogen dyd af tilbageholdenhed, og at det nok på mange grønlandere kan virke som om vi er et temmelig brovtende og anmassende folkefærd. (2)

Organisation, information og forventninger

Det kan give problemer at omstille sig til de nye vilkår, men man må nok sige, at det for de fleste klares på heldig vis. Spredt over hele landet kan man i dag finde grønlandere, der har fundet en måde at leve på, som de er godt tilfredse med.

Selv om man bor spredt betyder det ikke, at der ikke er en form for organisation af mindretallet. En række lokale foreninger og interesseorganisationer er opstået rundt omkring, og gennem disse er en del grønlandere i kontakt med hinanden. Flere steder – hvor der bor forholdsvis mange grønlandere – er der som noget ret nyt opbygget „grønlanderhuse“ hvor man kan mødes med landsmænd.

Men det er nok karakteristisk, at mindretallet desuden er løseligt organiseret efter et mønster opbygget omkring slægtskabskontakter og fælles hjemby-baggrund. Det er tilsyneladende et meget effektivt mønster hvad angår information og kommunikation. Det er forbavsende så meget man ved om hinanden, så meget man taler om hinanden og kender til hinandens aktuelle forhold.

Der er sikkert mange, der på grund af at de bor fjernt

fra andre grønlændere, sjældent møder disse ansigt til ansigt. Men ofte vil de samme personer have deltageret og ny viden om personer, der bor flere hundrede kilometer væk. Informationerne kommer gennem mange kanaler, for eksempel via brevveksling med familie og bekendte i Grønland.

Denne uformelle informationsvirksomhed, der i Grønland er kendt som „kamikposten“, fungerer tilsyneladende meget effektivt også i Danmark, og det er ikke en uvæsentlig faktor hvis man skal vurdere mindretallets muligheder for at organisere og manifestere sig. Med det stigende antal grønlændere i Danmark vil det nu nok ikke være en tilstrækkelig organisationsform.

Hvis man ikke skal risikere mindretallets stilfærdige assimilation er det nok nødvendigt, at det i højere grad bliver muligt for grønlændere i Danmark dels at opbygge steder hvor man har mulighed for at bekræfte sin egen identitet sammen med landsmænd, dels at råde over midler til at fremme egne synspunkter og interesser overfor majoriteten. De lokale grønlænderforeninger får her en dobbelt og meget krævende opgave: de skal både kunne fungere som en art hjemstavnsforeninger, og kunne være udadrettede, politisk set slagkraftige organer. Udvandringen til Danmark er begyndt, og grønlandske organisationer bør have meget stor indflydelse på hvilken karakter og omfang den udvandring får.

Foreningerne vil også kunne yde en stor indsats ved at formidle oplysning og rådgivning til nyankomne. Der er nok ingen tvivl om, at mange rejser ned med et alt for rosenrødt billede af de forhold, de vil komme til at leve under. Dog må man også her være klar over, at det er svært at generalisere og at udtale sig sikkert om hvilke forventninger og hvilken viden grønlændere møder med, når de står overfor at ville bosætte sig i Danmark.

Den grønlandske skoleordning er ganske vist i ligestillingens hellige navn blevet en dansk skoleordning, fortrins-

vis administreret af danske lærere, men det behøver ikke at betyde, at eleverne får et realistisk billede af det danske samfund at træffe deres valg udfra.

For det første er det rigtigt, hvad mange har peget på, at en stor del af den undervisning, der tilbydes grønlandske børn, simpelthen preller af. Man forstår ikke hvad den danske lærer siger, så enkelt og rystende er det.

For det andet tyder noget på, at skolen i Grønland frem for at formidle oplysning om forholdene i Danmark, snarere kommer til at deltage i en propaganda for landet, er med til at understøtte „Drømmen om Danmark“.

En dansk lærer i en større bygd har for eksempel fortalt mig hvordan han opfattede det som sin rolle at være „talentspejder“. Når man fik en 1. klasse ville man som lærer meget hurtigt opdage hvem der var „kvik“. Ved en kvik elev forstod han en, der kunne flere danske ord end andre elever. Sådanne kvikke børn lod han hurtigst muligt indstille til ophold på fjerntliggende kostskoler. Resultatet blev en af skolen formidlet fjernelse fra bygden af 8-9 årige børn.

Man kan tilføje, at samme proces vil ske på kostskolen når eleven er lidt ældre – her kan der blive tale om Danmarksophold og videregående uddannelse i Danmark som lokkemad. Skolen er også i Grønland en sorteringsmaskine, men sorteringskriterium er først og fremmest: hvor meget dansk sprog taler og forstår eleven.

Man må formode, at et uddannelsessystem, der fungerer på dette grundlag også må formidle et noget glorificeret og romantiseret billede af de rige muligheder, der ligger åben „hjemme i Danmark“ (som nogle grønlændere siger).

Skolen indtager virkelig en nøgleposition netop på dette punkt vedrørende oplysning om Danmark og danske forhold. Der er meget få andre muligheder for at skaffe sig korrektion af det billede skolen formidler. TV er ikke særlig udbredt endnu, de unges forældre kender sjældent til det Danmark, som de troligt sender deres børn ned til, lo-

kalblade beskæftiger sig naturligt med lokale forhold og importerede aviser er dyre. Det er i øvrigt et stort spørgsmål, om en større udbredelse af massemedier, der fungerer på danske vilkår, vil give et mere objektive billede. Resultatet kan meget vel være at propagandaeffekten forstærkes.

Forudsætningen for en nogenlunde problemfri indpasning i det danske samfund beror vel også på mulighederne for at et meningsfuldt samspil kan komme i stand mellem grønlandere og dansker herved. Og i den forbindelse kunne det være interessant at undersøge danskerens forudsætninger. Hvor solid er hans viden om Grønland? Hvilke forventninger har han til grønlanderen?

Her må man nok regne med, at den danske befolkning er uhyggeligt dårligt rustet. I hvert fald er det kilde til megen bestyrtelse og undren blandt grønlandere, at man tilsyneladende med hensyn til viden stadig lever i Knud Rasmussens dage.

Det er mit indtryk, at massemedier og skolen næsten altid videregiver et på mange måder romantisk, næsten idyllisk billede af samfundslivet i Grønland – et billede understøttet af storladne naturscenerier. Når man på skoler beskæftiger sig med Grønland, bygger man snehytter (!) i ler, ser på kajakmodeller, danser trommedans og ser Jette Bangs fotos fra det indre af jordhytter. Man glemmer at fortælle eleverne, at det meste af dette er historie og at snehytten aldrig har været bolighus i Grønland.

Der er nok også blevet vist utallige kajakmænd og glitrende isfjelde i TV-indslag om Grønland, og det er selvfølgelig også en del af landets baggrund. Det ville være lige så ensidigt, men måske mere ægte, hvis man lagde hovedvægten på mindre fotogene optagelser af bulldozere i morads af sprængte klipper og snævet sne.

Billedet af det fredelige, stabile fangersamfund er i hvert fald farligt hvis det er enerådende. Det kan få ellers fornuftige mennesker til at vurdere temmelig skævt til

skade for den grønlander, de er i kontakt med. I det sociale arbejde er det for eksempel en jævnlige tilbagevendende oplevelse at høre erfarne socialpædagoger gå ind for, at en stærkt skadet grønlandsk klient bare „skal hjem igen til fangst og fjeldnatur, så løser problemerne sig“. Det kan tage temmelig lang tid at overbevise om at den recept sikkert ikke er så god, at man i dette tilfælde ikke står med et „primitivt naturbarn“, men med en stærkt miljøskadet og institutionsbelastet person, der har levet hele sit liv i byer både i Grønland og i Danmark.

Man kunne tænke sig, at mere realistisk oplysning kom fra danske, der selv havde været i Grønland, men sporene skræmmer desværre! Mange udsendte embedsmænd og eksperter lever faktisk et ret så isoleret liv i Grønland, og det er på mange måder en fordrejet information om forholdene, man får fra den kant. Rejsende sommer-journalister er heller ikke ligefrem sandhedsvidner. Sæsonhåndværkerne, der kender Grønland fra det sur-søde liv i barakkerne, videregiver som regel et meget ensidigt og uheldigt billede af forholdene.

Der er kort sagt et enormt behov for nuanceret, nutidig og redelig oplysning om Grønland. Jeg tror, at denne kun kan gives af grønlandere selv, og man må håbe at der vil komme et initiativ fra den kant. Her må man så til gengæld regne med, at mange grønlandere i Danmark selv er søgende efter en identitet. Og som det ofte går i sådanne tilfælde, er der måske en tendens til også her at søge tilbage til en næsten forsvunden fortid, som man føler er blevet frataget én.

Problemer

Det billede, vi har af Grønland, betinger, at man ofte er tilbøjelig til at søge årsagerne til en herboende grønlanders problemer i, at han er offer for et kulturskift eller et kul-

turmøde.

Det er nok et billede, der på én gang er både rigtigt og forkert. Det kan opretholdes med rimelighed hvis man husker, at grønlænderen hjemme hos sig selv deltager i samme kulturskift, endog i en noget grovere, mere direkte form.

Det er i hvert fald karakteristisk for mange af de sociale og andre vanskeligheder, der kommer frem i Danmark, at de tit kan ses startet og udviklet hjemme i Grønland, og at vi finder mange mennesker med ganske tilsvarende problemer i dagens Grønland.

Det må heller ikke glemmes, at der er tale om en selektiv udvandring fra Grønland. Ligesom Grønland i dag er blevet asyl for mange danske, der socialt set har svært ved at klare sig hernede, sådan er Danmark blevet asyl for nogle grønlændere, der har problemer hjemme.

Problemerne er stort set de samme som man møder i socialt arbejde blandt danske. Det er snarere graden af vanskelighedernes omfang end det er deres art, der skiller. I Danmark, hvor grønlænderen tit står forholdsvis ene og uden kontakter, og hvor man kan få lov til at gå til grunde ret så upåagtet af andre mennesker, kan konsekvenserne af en svag udgangsposition blive alvorlige. Man har ikke som danske nogen familie eller venner at søge til når noget begynder at gå skævt. Man er her på eget ansvar og risiko.

Hertil kommer, at da mange grønlænderes startposition – for eksempel uddannelsesmæssigt – er meget ringe på grund af for få tilbud i deres hjemland, placeres mange automatisk i bunden af et samfund, hvor man vurderer folk og giver privilegier beroende på uddannelse.

Grønlænderen må ofte – som for eksempel fremmedarbejderen – lade sig udnytte såvel arbejds- som bolig-mæssigt, overtage det, som flertallet af befolkningen ikke vil beskæftige sig med eller bo i.

Denne økonomiske ulighed kunne tænkes at udvikle mere udtalte former for negative fordomme og diskrimina-

tion fra majoritetens side. I tider med mangel på arbejde vil grønlændere kunne fungere som løntrykkere og tiltrække modvilje – i velstandstider kan fordomme retfærdiggøre udnyttelsen.

Det er nok egentlig overraskende, så lidt man – indtil nu – møder af den slags. Man kan ligefrem høre grønlændere udtale, at de i Danmark oplever mindre diskrimination og ulighed end hjemme. Som én sagde: „I Danmark er man jo ligestillet, der er også danskere, der ikke får noget at bo i.“

Formanden for Grønlænderforeningen i København rammer nok temmelig præcist når han i en artikel kan udtale, at „den danske befolkning (har) hidtil ... modtaget grønlænderne med vidtåbne arme og stor sentimentalitet“, holdningen „har været venlig, interesseret, overbærende og i visse tilfælde usikker“. (3)

Tonen forekommer alligevel skærpet i de sidste par år, og man skal nok være stadig på vagt. Bedst kendt er restauranterne i Esbjerg, der har måttet dømmes for generelt at udelukke grønlændere. Man husker også den midtjyske embedslæge, der brød sin lægelige tavshedspligt og offentligt bagvaskede en samlet gruppe grønlandske fabriks-piger.

I den almindelige dagligdag kan der være problemer nok med at søge at overvinde den svage startposition i Danmark. Socialapparatet i landet, skatteordning, arbejdsformidling, fagforeninger og arbejdsløshedsunderstøttelse osv. – det hele udgør et kompakt og fremmed apparat for mange, som næsten på forhånd opgiver at gøre sig forståelig overfor det og råbe det op. Her kommer både sproglige og uddannelsesmæssige momenter ind.

Det er svært at skaffe sig sin ret når man ikke kender den, det er svært at kende sine pligter når man aldrig har fået chance for at udøve dem.

Det gælder for eksempel mange af de uddannelsessøgende, at de under deres ophold i Danmark er underkastet

effektiv økonomisk administration. Tøj og lommepege er noget, der kommer af sig selv, ordet husleje hører man aldrig, skat betales via mellemregningskonti i Ministeriet for Grønland.

Det kan give dyre lærepenge når man så pludselig en dag er udlært og står på egen boldgade med første månedsløn på lommen, en social deroute tager måske sin spæde begyndelse.

Nu er det nok ikke kun konkrete, sociale problemer der møder den forholdsvis isolerede, ensomme grønlander i Danmark. Faren for at blive effektivt assimileret, at miste en oprindelig identitet kan også ligge som en skygge over hans tilværelse. Det er ikke kun et problem, der optager unge, organiserede og politisk bevidste „nationalister“. Det erkendes lige så stærkt af den mor, der hurtigt hører sit barns oprindelige sprog smuldre, eller af den 14-årige, der efter et par år hos danske plejeforældre ikke kan skrive hjem til sin familie fordi de rigtige udtryk er glemt.

Det er svært at sige noget om hvor meget denne rodløshed betyder, men den skal givet tages i betragtning både når man møder den glødende „nationalist“, der ser Danmark som stedet hvorfra alt ondt kommer, og når man møder hans modstykke, der ustandselig og med alle midler søger at understrege, at han er dansk og kun beklageligvis ved et tilfælde er vokset op blandt kødædende barbarer.

Identitetsproblemet, de ofte få muligheder for at gøre sig meningsfuldt gældende, ensomheden, hjemlængslen – disse faktorer må også tages i betragtning når man møder den så ofte omtalte berusede grønlander. Han har vel ikke – endnu – ret mange andre muligheder for at bryde den ensomme og usikre forstemning end ved at finde nogle at drikke med.

Alternativerne er dog ved at få form, især ved opbygningen af de omtalte „grønlanderhuse“. Siden 1967 har der endvidere i København eksisteret et lille, men landsdækkende, rådgivningskontor for grønlandere. En over-

gang har et lignende kontor været i funktion i Esbjerg. Det københavnske kontor er oprettet på grønlandsk initiativ og styres mestendels også af repræsentanter for grønlandske organisationer. Dets funktion er at bistå rådvilde klienter og stærkt uforberedte danske institutioner i at „finde hinanden“.

Det er som nævnt uvist hvor mange af grønlanderne i Danmark, der har sociale eller andre problemer. Men et fingerpeg giver det, at rådgivningskontoret i 1973 har behandlet 286 personers sager. Mange, virkelig mange, af disse sager kan betegnes som meget alvorlige.

Rådgivningskontorets klienter kommer alle fra den gruppe på ca. 1500 personer, der er kommet til landet på egen hånd (de uddannelsessøgende får bistand gennem Ministeriet for Grønland). Man må nok hævde, at procenten er høj, især når man tager i betragtning, at kontoret er en dårligt kendt institution og at man ikke endnu magter egentligt opsøgende arbejde.

Det gælder både tanken om husene og rådgivningskontoret, at sådanne institutioner kan virke som tveæggede sværd. De kan meget vel ledes, så de snarere end at fungere på grønlandske vilkår og i grønlanderens interesse bliver yderligere et instrument til fremme af fordanskning.

Der er meget der tyder på, at de grønlandske organisationer netop i disse år bør være meget opmærksomme på at denne risiko foreligger. Med vanlig og venlig effektivitet er Ministeriet for Grønland netop i gang med at udbygge et socialt bistandsapparat til at modtage kommende invandrere fra Grønland. Man omgås med mere end vage planer om at dette apparat skal centreres omkring et landsdækkende net af grønlanderhuse med tilknyttet rådgivningsvirksomhed. Ideen lyder spændende, men dens udformning og grønlandspolitiske konsekvens står og falder med hvem der får kontrollen over dette net.

Bistandsapparatet er nok en nødvendig sag at få oprettet hurtigt da man må regne med en forøget indvandring i

de kommende år. Dette sker ikke alene på grund af den grønlandske befolknings aldersmæssige sammensætning, men også fordi det nok ikke ser ud til, at det i nær fremtid lykkes at omforme det grønlandske samfund så det kan erstatte mange udsendte og hengemte danskere med grønlandere, der derved kan udøve retten til arbejde i eget land.

I Perspektivplan for Grønland 1971-85 (4), hvor man har foretaget beregninger på nuværende præmisser, omtales, at man regner det for „nødvendigt“, at 6.600 personer udvandrer i 15 års perioden, hvis man skal undgå permanent arbejdsløshed i Grønland. Den slags prognoser er altid usikre, hvilket også nævnes i perspektivplanen, der antyder at det måske kan komme til at dreje sig om flere. I hvert fald vil den grønlandske minoritet givet blive større i de kommende år.

Det ville være bittert hvis mindretallet udviklede sig fra at være en national, etnisk minoritet til en almindelig social minoritet – eller helt forsvandt ...

At forhindre det må i høj grad være en opgave for grønlandere i dagens Danmark – og især i Grønland.

Feb. 1973

Litteraturforslag

Litteraturen om Grønland er meget omfangsrig. Den interesserede kan få meget ud af at studere denne på grundlag af bibliotekernes kataloger og registre.

Om emnet, grønlandere i Danmark, skal der især henvises til:

1. Pie Barfod et al.: Grønlandere i Danmark, Nyt fra Samfundsvidenskaberne, København 1974.

Bogen indeholder analyserede resultater af den første egentlige sociologiske undersøgelse af det grønlandske mindretal i Danmark. Undersøgelsen er en særdeles grundigt gennemført interviewundersøgelse af et repræsentativt

udsnit af den herværende, voksne, grønlandske befolkning.

2. Udvalget for samfundsforskning i Grønland: Samarbejdsproblemer mellem grønlandere og danskere i Vestgrønland. København 1963.

I denne rapport beskæftiger man sig blandt andet med danskeres og grønlanderers holdninger til og oplevelser af hinanden i Vestgrønland. Rapporten bygger på resultater fra en forberedende undersøgelse, og de skildrede resultater af denne har ikke i sig selv nogen egentlig „beviskraft“. Der er dog meget i rapporten, der også kan have interesse i denne artikels sammenhæng.

3. AngmalortoK Olsen: Grønlander i Danmark, Tidsskriftet Grønland, nr. 4, april 1971.

Artiklen skildrer AngmalortoK Olsens møde med Danmark. Den er delvis selvbiografisk, men behandler en række principielle og generelle spørgsmål ud fra denne skildring.

4. Perspektivplan for Grønland 1971-85, udg.: Ministeriet for Grønland, København 1971.

Yderligere litteratur:

Guldborg Chemnitz & Verner Goldschmidt (red.): Grønland i udvikling, København 1964.

Især henvises til en fyldig artikel af Guldborg Chemnitz, der kommer ind på emnet: Grønlander i Danmark.

Jan Hjarnø (red.): Grønland i focus. Nationalmuseet, København 1969.

Især kan der henvises til artikler af Moses Olsen og Helge Kleivan.